

14.III.2006, Pán učiteľ

Autor: PaedDr. Kvetoslava Mojtová, Puškinova 806/27, 018 51 Nová Dubnica
Súkromná špeciálno-pedagogická poradňa, Nová Dubnica

Prosím, ak článok uverejníte, uviesť, že bol uvedený (publikovaný) v zborníku Quo vadis špeciálnopedagogické poradenstvo (Pracovný seminár, Bratislava 14.XII.2005, MŠ SR, ŠPU, ŠPP pri ZŠI pre sluchovo postihnutých, Bratislava), zostavila Mgr. M. Zubová ISBN 80-8071-073-2, s.72-75

AKÝ JE ÚŽITOK ZO ŠKOLSKÉHO ŠPECIÁLNEHO PEDAGÓGA?

Ovca dáva vlnu, mlieko, mäso, čo získavame z kravy, vedia tiež všetci, ale aký je úžitok zo školského špeciálneho pedagóga (ŠŠP)? To vedia veľmi dobre tí riaditelia a učitelia, ktorí majú to šťastie a na svojej škole ho majú. Pokúsim sa podrobnejšie priblížiť prácu ŠŠP.

ŠŠP je absolventom pedagogickej fakulty, odbor špeciálna pedagogika. Je veľkou výhodou mať takého ŠŠP, ktorý už má pedagogickú prax, resp. učil napr. v špeciálnej triede, škole.

Prvý rok po príchode do ZŠ sa oboznamuje s prácou, so svojimi budúcimi klientami. Myslím to doslova – oboznamuje. Je veľmi dôležité, aby ŠŠP formou náčuvov spoznal všetky triedy na I. stupni. Je dobre, ak vie už vopred od triednych učiteľov, ktoré deti sú problémové, sleduje, pozoruje ich v priebehu vyučovacej hodiny a robí si podrobné poznámky. Ďalší rok absolvuje náčuvy už len v prvých ročníkoch, kde sleduje deti, ako sa adaptovali na nové prostredie a zameriava sa na tie, ktoré sa javili ako problémové už pri zápise.

Čo ŠŠP potrebuje

- Vlastnú miestnosť (kabinet, kanceláriu, knižnicu). Neobrní sa sa množstvom stolov či lavíc, aby sa cez túto prekážkovú dráhu k nemu nikto nedostal, ale snaží sa o voľný priestor - ideálny je koberec, kde sa dá aj sedieť, ležať, aby sa dali spraviť aj krátke relaxačné cvičenia.. primeraná výzdoba rôznymi figúrkami, plagátmi, aby sa tam deti dobre cítili.

Cez prestávku nesedi vo svojej miestnosti, ale vyráža do ulíc veľkomesta, resp. chodíe školy a rozpráva sa s učiteľmi a žiakmi. Snaží sa neohovárať kolegov, ale riešiť problémy žiakov – robí to vlastne neustále – nielen na porade, nielen cez prestávky, ale aj pri obede v školskej jedálni, alebo cestou na zastávku autobusu.

- Vlastný rozvrh - priama práca s deťmi tvorí 22 hodín. Že ho prerába 3-4krát počas školského roka, podľa toho, ako sa mu darí problém odstrániť? To patrí k veci.
- Pracovný plán (vlastný systém práce diagnostiky a nápravy)
- Odbornú literatúru (je dostupná, nevyhnutná, a nie práve najlacnejšia).
- Kontakty – účasť na seminároch (či už ich poriada metodické centrum, poradne, Asociácia špeciálnych pedagógov, atď)

výmena skúseností v rámci AŠP, MC, SŠLV, spolupráca s PPP a ŠPP

- Podporu riaditeľa a učiteľov
- Pracovnú zmluvu

Je čas na taký malý paradox – Napriek tomu, že ŠŠP je absolventom pedagogickej fakulty, pracuje v škole priamo s deťmi, napriek tomu ho naša legislatíva nezaraďuje medzi pedagogických zamestnancov školy...

Niektoré úlohy ŠŠP

- úlohou ŠŠP nie je kontrolovať učiteľov a doučať žiakov. Úlohou ŠŠP je pracovať predovšetkým s deťmi, ktoré majú poruchu učenia.
- Vypracúva konkrétne odporúčania, námety pre deti s rôznymi ťažkosťami, ktoré absolvovali psychologické vyšetrenie v pedagogicko-psychologickej poradni
- Vysvetľuje spôsob nápravy učiteľom i rodičom..
- Venovať sa integrovaným deťom. Pravidelne pracuje s integrovanými deťmi. Vypracuje im plán pomoci.
- Pomáha vyučujúcemu vypracovať individuálny plán pre určitý predmet.
- Asistuje pri zápise do 1. ročníka. Ešte predtým však v materskej škole, z ktorej najviac detí navštevuje ZŠ, urobí kresbný test, aby sa vytipovali problémové deti.
- Na polroku a na konci školského roka testy z čítania.

Jedným zo spôsobov, ako čo najskôr zachytiť deti, ktoré majú problémy v čítaní, sú pravidelné polročné a koncoročné **testy** čítania. Len orientačne sa berie do úvahy množstvo prečítaného textu či intonácia. ŠŠP sa zameriava na zisťovanie chýb a ich následné odstraňovanie.

- S učiteľmi potom prediskutuje problémové deti a spôsob, ako ich problém odstrániť. Aj rodičia dostanú domov oznámenie o tom, ako ich dieťa číta, ako odstrániť chyby a či sa oproti predchádzajúcemu polroku zlepšilo.

- kontrola diktátových a slohových prác – vytipuje deti, ktoré majú problémy s dĺžkami, zámenou a-o, m-n, písmo je trasľavé, atď.

Raz za štvrťroka či na polroka môže ŠŠP zozbierať **diktátové zošity** a hneď zistiť dysortografické ťažkosti u niektorých detí. Ukážu sa deti, ktoré zamieňajú a-o, m-n, b-l, h-k v písomnom prejave, s niektorými stačí len docvičiť vnímanie dĺžkov. Vtedy nastáva aj čas vysvetliť učiteľom slovenského jazyka spôsob opravy diktátov.

- organizuje spoluprácu tímu – ŠŠP + psychológ + výchovný poradca

Organizuje tímovú spoluprácu rodič - učiteľ - ŠŠP a žiak. Sú takéto problémy, takto by sa mohli odstrániť, a preto všetci budeme pracovať na tom, aby sa napravili. O mesiac-dva sa znovu stretnú a zhodnotia svoje úsilie.

- Ako spoludozor môže pomáhať v škole v prírode, kde spozná žiakov aj z druhej strany. Ich problémy sa javia zrazu vypuklejšie a často sa niekedy ukážu ako problémové aj deti, ktoré inokedy mimikujú, sú nenápadné.
- Jednou z úloh ŠŠP je **spraviť diagnostiku** problémového dieťaťa a pracovať s ním tak, aby sa jeho problémy čo najskôr odstránili. Zistí konkrétne problémy, napr. vynechávanie písmen v slovách pri diktáte, a navrhne aj postup, podľa ktorého bude pracovať na náprave.
- Vysvetľuje žiakom, že nie ľútosť, ale poskytnutie primeranej pomoci a prijatie postihnutého žiaka ako rovnocenného člena žiackeho kolektívu je prejavom priateľstva.
- ŠŠP je predsunutou hliadkou pedagogicko-psychologických a špeciálno-pedagogických poradní priamo v teréne, t.j. na škole.
- Nemenej dôležitou úlohou ŠŠP je však rozdávať radosť a optimizmus. Učiteľom dať najavo, že nie sú sami so svojimi problémovými deťmi a problémovým deťom zasa, že sú šikovné a svoj nedostatok, problém, zlyhanie dokážu s jeho pomocou odstrániť.
- Keď choroba skláti polovicu učiteľského zboru, môže ísť zastupovať.
- Okamžite rieši výchovno-vzdelávacie problémy.
- Robí búľtľavú vrbu deťom, učiteľom i rodičom.

Aký by mal byť dobrý ŠŠP – mal by okolo seba šíriť pohodu, dobrú náladu, optimizmus... a mal by vedieť aj odychovať.

Ako získať ŠŠP?

1. inzerát v regionálnej tlači,

2. Riaditelia škôl sa vyhovávajú, že nie sú financie. Jedným zo spôsobov je nechať ŠŠP učiť prvý rok na polovičný úväzok na prvom stupni a zvyšok úväzku by tvorila špeciálno-pedagogická práca. Ďalší rok – keď sa osvedčí – už môže robiť na celý úväzok. Chyba je tiež v tom, že nie všetci riaditelia sú presvedčení o potrebe mať ŠŠP na škole. Ďalší sa vyhovávajú, že nie sú peniaze. Prečo by sa však napr. v meste, kde sú tri školy, nemohli spojiť a žiadať o jedného ŠŠP, ktorý by mal na starosti spočiatku všetky tri školy? Na druhej strane taký ŠŠP by však ku mne prišiel a nadal mi do somárov, lebo to by preňho znamenalo, že by „pendloval“ zo školy na školu a bol v jednom kole a nikde skoro nič neurobil. Opakujem – ale to by bola len skúška na jeden školský rok, aby sa riaditeľom a učiteľom dokázalo, že je skutočne potrebný na každej škole. Ktorý riaditeľ to skôr pochopí a „vyžobré“ peniaze, aby mal ŠŠP len pre svoju školu, ten vyhrá. Neexistuje ani jedna škola, ani jedna trieda, kde by sa nenašiel aspoň jeden žiak, ktorý by nemal väčšie-menšie problémy s učením.

záver:

- V Zbierke zákonov SR č. 43/1996 sa na s. 421 uvádza, že v jednej škole môže byť dokonca aj viac školských špeciálnych pedagógov. Zdá sa, že zákon predbehol svoju dobu, lebo dnes je ešte stále najväčším problémom mať v základnej škole aspoň jedného.
- A úplne na záver výzva pre rodičov - Aj rodičia by mali žiadať riaditeľa ZŠ, aby aspoň na polovičný úväzok prijal ŠŠP. Sami si odpovedzte na otázku, položenú v úvode – Aký je úžitok zo ŠŠP? Nie je to ani mlieko, ani mäso, ani perie... ale je toho dosť.

Len tak na úplný záver

V roku 2001 sme založili Asociáciu, ktorá združuje špeciálnych pedagógov z pedagogicko-psychologických poradní, špeciálno-pedagogických poradní, detských integračných centier a školských špeciálnych pedagógov. Pre svojich členov organizujeme semináre, ktoré im pomáhajú riešiť problémy praxe. V mene všetkých našich členov, ale aj sympatizantov z radov rodičov a učiteľov sa pýtam – Prečo sa hrdíme tým, že sme štát, ktorý robí všetko pre deti, ale robí to len rečami, ale skutky sú iné, likvidačné... Prečo sa špeciálny pedagóg pokladá za nepedagogického zamestnanca školy? Ale to už by vydalo zas na nový článok.